

[RELACJA+ZDJĘCIA] Konferencja: Wolność religijna, wojna sprawiedliwa i suwerenność narodów w ujęciu Pawła Włodkowica

We wtorek, 22 października w Instytucie Kultury św. Jana Pawła II na Papieskim Uniwersytecie św. Tomasza z Akwinu w Rzymie odbyła się konferencja poświęcona problematyce wojny sprawiedliwej, suwerenności narodów i wolności religijnej, której przyczynkiem stały się pisma polskiego prawnika, dyplomaty i rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego – Pawła Włodkowica (1370-1435).

Konferencję otworzyły słowa powitania dyrektora Instytutu – o. Cezarego Binkiewicza OP oraz Dariusza Karłowicza – dyrektora programowego Instytutu. Przemówienie wprowadzające wygłosił o. Thomas Joseph White OP, rektor Papieskiego Uniwersytetu św. Tomasza z Akwinu. Ojciec White wskazał na problem nowoczesnych technologii wykorzystywanych podczas działań zbrojnych na arenie międzynarodowej, których użycie pozostaje wysoce kontrowersyjne pod względem etycznym, czy problem sponsorowanego przez państwa terroryzmu. Są to problemy, wobec których Kościół nie może pozostać obojętny, a społeczeństwo, które odrzuca nauczanie Kościoła na rzecz społecznie konstruowanych teorii tego, co etyczne, stanie się jeszcze bardziej śmiercionośne i nieetyczne. Jest to refleksja, która nie ogranicza się do problematyki wojny sprawiedliwej, ale obowiązuje analogicznie do problemu ochrony życia ludzkiego od poczęcia aż do naturalnej śmierci. Prawa do życia, dziś powszechnie podważanego.

W dalszej kolejności, Paul Knoll z Uniwersytetu Południowej Kalifornii specjalizujący się w historii Europy Wschodniej i redaktor *Pism Pawła Włodkowica (1416-1432). Walka o samostanowienie Europy Środkowej (The Struggle for the Self-Apliance of Central Europe)* wygłosił wykład inauguracyjny dzieląc się z uczestnikami spotkania swoim doświadczeniem odkrywania pism Pawła Włodkowica, które miały znaczący wpływ na rozwój jego kariery naukowej. Knoll przedstawił szczegółową biografię Włodkowica na tle charakteru średniowiecznej historii Europy Środkowo-Wschodniej, aby następnie dokonać przeglądu proponowanych przez niego koncepcji, których wspólnym mianownikiem było nienaruszalne, gwarantowane całej ludzkości prawo naturalne, a z niego dające się wyprowadzić prawo narodów. To właśnie na tej podstawie Włodkowic rozstrzygał prawo niewiernych i pogan do legalnego posiadania majątku na tych samych zasadach co chrześcijanie, stając się najjaśniejszą gwiazdą szkoły prawa międzynarodowego w XV-wiecznym Krakowie. Na koniec odczytu Knoll postawił pytanie o niewykorzystany potencjał koncepcji Włodkowica w kształtowaniu ładu nowożytnej Europy i powodów, dla których jego poglądy były w dużej mierze nieznanne i niedoceniane przez późniejsze pokolenia.

Po wygłoszonym odczycie odbyła się pierwsza dyskusja panelowa z udziałem Knolla, prof. Wojciecha Fałkowskiego z Uniwersytetu Warszawskiego i Catherine Droste OP z Wydziału Teologicznego Angelicum moderowana przez Tomasza Herbicha z Teologii Politycznej. Paneliści zmierzli się z pytaniami o pragmatyzm połączony ze zmysłem teoretycznym Włodkowica, wpływ refleksji wynikającej z prawa kanonicznego na jego pisma, a także ich przystępność dla współczesnego czytelnika. Według Knolla, jednym z przejawów geniuszu Włodkowica był właśnie jego pragmatyzm

połączony z refleksją teoretyczną, co udało mu się wypracować na bardzo wysokim poziomie i co wymaga znacznie większej uwagi od współczesnych interpretatorów jego pism. W tym samym czasie, pojedyncze kwestie składające się na uniwersum problemów politycznych rozpatrywał w ramach większego problemu teoretycznego. Wojciech Fałkowski zwrócił z kolei uwagę na znaczenie działalności Włodkowica w refleksji nad słusznymi i niesłusznymi przyczynkami do wojny, w której ostateczne rozstrzygnięcie przyznawał moralności jako jedynemu usprawiedliwieniu dla wojny. Catherine Droste OP odniosła się z kolei do koncepcji prawa naturalnego opartego na prawie Bożym jako podstawy refleksji teoretycznej Włodkowica nad prawami narodów wskazując na aktualność tego podejścia we współczesnych nam dylematach. Podstawowym prawem narodów wynikającym z tak przyjętego postępowania teoretycznego Włodkowica jest zatem prawo do życia, prawo do posiadania i prawo do wolności, zakładające równość wszystkich ludzi, tak chrześcijan, jak niewierzących.

Ostatnim punktem spotkania był wykład prof. Marka Cichockiego z natolińskiego Kolegium Europejskiego wprowadzający we współczesne znaczenie i rozumienie idei Pawła Włodkowica. W swoim odczycie, prof. Cichocki wprowadził do dyskusji problematykę odejścia państw od dotychczas dominującej logiki westfalskiej polityki międzynarodowej rozumianej jako logika *ius publicum europeum*, tj. racjonalnego prowadzenia polityki między państwami i związanego z tym procesem konsekwencjami, które stały się przedmiotem dyskusji panelowej prowadzonej przez Michała Kłosowskiego, w której udział wziął John Lord Alderdice z Izby Lordów oraz George Weigel z Centrum Etyki i Polityki Publicznej w Waszyngtonie.

Prof. Cichocki zarysował uczestnikom konferencji problematykę współczesnej racjonalności stosunków międzynarodowych i niebezpieczeństwo relatywizmu politycznego w dobie agresywnej rywalizacji mocarstw i postępujących wojen na świecie: Ukrainie, Bliskim Wschodzie, Afryce czy Azji. W świetle tych wydarzeń ukazuje się aktualność i uniwersalność przesłania myśli politycznej Pawła Włodkowica, którego rozumienie zasad polityki międzynarodowej krystalizowało się w czasie wojny Korony Polskiej z Zakonem Krzyżackim i wpływu Soboru w Konstancji na sprawy międzynarodowe w późnośredniowiecznej Europie. Dziś, w dobie narastającej przemocy międzynarodowej, czasach, które ojciec White określa mianem hellenistycznych, gdzie konflikty i wojny na nowo przeważają nad zmysłem historycznym, koncepcja wojen sprawiedliwych i niesprawiedliwych, koncepcja *ius gentium*: ogólnego prawa narodów lub ludów i koncepcja suwerenności politycznej Włodkowica, stały się nadzwyczaj aktualne. Podkreślił również znaczenie koncepcji autonomii i sprawczości podmiotu politycznego u Włodkowica, które stoi w całkowitej sprzeczności z dominującymi obecnie w Europie tendencjami technokratycznej centralizacji władzy pochodzącymi z rosnącego przekonania elit o konieczności koncentracji wszystkich zasobów w obliczu globalnych i lokalnych kryzysów oraz rywalizacji USA i Chin. Rezygnacja z domagania się przestrzegania zasad wojen sprawiedliwych i niesprawiedliwych, odrzucenia wojen agresywnych, podbojów i aneksji, stanowi de facto rezygnację z uznania prymatu porządku naturalnego – fundamentu indywidualnych i zbiorowych relacji międzyludzkich. Wobec powyższego, stajemy dziś na nowo przed pytaniem o miejsce człowieka w dramaturgii świata politycznego.

Mówiąc o współczesnym nam kontekście charakteru polityki międzynarodowej, prof. Cichocki zwrócił uwagę na dominujące do końca II wojny światowej i późniejszej zimnej wojny rozumienie czasu wojny i czasu pokoju. Wówczas, wojna była czasem ustalania warunków zawarcia nowego traktatu pokojowego. Dziś, idąc za Georgem Orwellem, możemy stwierdzić, że dawny podział na czas wojny i czas pokoju bezpowrotnie minął. Został zastąpiony przez stan permanentnych wojen odbywających się w ramach systemowego pokoju ustanowionego przez dwa mocarstwa światowe – USA i Rosję Radziecką. Wraz z końcem zimnej wojny wkroczyliśmy w nowe czasy chiliastyczne, czasy nowego pokoju, który miał przenieść ludzkość w zupełnie nową epokę posthistoryczną i postpolityczną.

Prof. George Weigel w odpowiedzi na pytanie o możliwe inspiracje Jana Pawła II pismami Pawła Włodkowica, przytoczył słowa polskiego papieża z 1995 roku, w których można dostrzec echo myśli Włodkowica. Jan Paweł II mówił wówczas o obiektywnych i nienaruszalnych prawach człowieka, które to kwestie przypominają nam, że nie żyjemy w irracjonalnym i pozbawionym sensu świecie, ale otwartym na dialog międzynarodowy. Prawo moralne dostarcza pewnego rodzaju gramatyki, za pomocą której przymus w międzynarodowym życiu publicznym może być zastąpiony przez perswazję. Papież w swojej wypowiedzi wskazał na globalny charakter ruchu wolnościowego, który potwierdza, że istnieją powszechne prawa człowieka, zakorzenione w naturze osoby ludzkiej i na konieczność znalezienia sposobu, w jaki w sposób zrozumiały możliwa będzie dyskusja o przyszłości rodzaju ludzkiego. John Lord Alderdice został z kolei zapytany o odbiór Włodkowica jako pioniera idei tolerancji religijnej i idei suwerenności dla utrzymania pokoju w dzisiejszej polityce. „Nie będziemy się zgadzać na niektóre [historyczne] treści ale

to nie oznacza, że nie możemy angażować się w pokojowe i pełne szacunku relacje" – mówił Lord Alderice. „Musimy znaleźć sposób na wspólne życie, bo jeśli tego nie zrobimy, razem umrzemy" – podsumował myśl Włodkowica jako źródła inspiracji w budowaniu międzynarodowego dialogu Lord Alderice.

Weronika Maciejewska

Nakładem Teologii Politycznej ukazała się seria Polskie tradycje prawa międzynarodowego

Książki są do nabycia w naszej księgarni internetowej

Dostępne są także: Paweł Włodkowic, Writings (1416-1432) [ENGLISH]

CONFERENCE: Religious Freedom, Just War and Sovereignty...

